

NÉPNEVELŐ.

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

A MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATH. NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA.

KIADJA A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megjelenik minden vasárnap egy ívnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy-egy példányban **ingyen**.

Előfizetési ár: egész évre 3 frt. Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

Szentkirályi utca 28. szám.

(Szent-István-Társulat.)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek **minden egyes szöveg** minden közlés után 3 kr. (6 fillér) fizetendő. — Egyéb hirdetéseknek egész oldal 16 frt, fél 8 frt, negyedrészt 4 frt és egy nyolczadrész oldal 2 frt. A 30 kr. bélyegilletéket a hirdető fizeti.

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz

Teendőink.

I.

Annak előre bocsátásával, hogy a kath. tanítónak mindenkor és mindenben első főbenjáró kötelessége az Isten szíve szerinti élet, mely a mindenki részéről megkívánt tiszteletet, elismerést és szeretetet szerzi meg nemcsak alásának, hanem önmagának is, ezen évi teendőink összeállításán munkálkodva felvetem azon időszerű kívánalmakat, melyek hivatva volnának a kath. tanügy es intenzív fejlődését minden téren fokozottabb mérvben előmozdítani.

Elsőben is határtalan örömünkre szolgálhat az a tény, hogy Mária országának kath. egyháza ez évben nagy es kiváló jelentőségű határkőnél áll gazdag történeti multjával. **Ez az év leáldozó napja a kilencz századnak**, melynek első évében aldott emlékezetű szent István királyunk az egyház latható feje által adományozott királyi ekkel megkoronáztatván, mint az egyház által felkent apostoli király a pogány szokásaiban és nemzeti erényekkel bővelkedő magyar nemzetet a kath. egyház kötelekébe vezeti, hogy véghetetlen hosszú években át tartó időre allamilag életképpessé tegye lovagis fájának önfentartására.

A merre jár, nyomában mindenütt a keresztény civilizációnak nyoma marad, mivel az egymásután emelkedő kolostorok és templomok tövében mindenütt ott találhatók a plebániái iskolák elnevezése alatt álló népiskolák, melyek az időben koruknak megfelelőleg versenyre kelhetnek a mai kor modern vivmányu népiskolákkal szemben. Hogy munkásságuk mily hatalmas irányban domborodik ki, elég utalnunk arra, hogy rövid két generáció után a magyar nemzet teljesen kath. állammá fejlődött, mely minden izében s minden intézményében katolikus volt a szó-szoros értelemben véve anélkül, hogy fájának kivalóbb es dicsőséges sajtáságaiból bármit elveszített volna.

Ennek a bizonyására elég utalnunk a magyar nemzet százados küzdelmeiben érvényre jutott vallásos felfogására, s ezzel kapcsolatosan azon hősi erényekre, melyeknek csak a magyar van birtokában. S ha az időkből fenmaradt okmányaink kétségtelenül is bizonyítják allításainkat, be kell vallanunk, hogy lélektanilag azok nélkül is bebizonvult tény, hogy Magyarországon a róm. kath. népiskola kilenczszázados intézmény annál is inkább, *mert tehetetlenségnek tűnik fel, hogy a nyugati kulturát a Jézus keresztje es eszméje alatt terjesztő szerzetesek a honukban már kétségtelenül virágzó népiskolai intézményeket át ne plántáltuk volna.* Igenis a kath. népiskola nagy Magyarországon kilenczszázados intézmény, habár királyainkon, vezéreinken s főpapjainkon kívül nem ismerünk nagynevű s kizárólag a népiskolának élő paedagogusokat, kiket a mi neveléstudományi történetünk számára későbbben egyedül kath. hitünk védekezése szolgáltatott arra, hogy ismerjük névleg is őket, habár az is kétségtelen, hol egykor virágzó intézmények voltak azoknak bajnokai is, éltek egykor, kiket mi névteleneknek nevezünk.

Katolikus népoktatásügyünk kilenczszázados multtal bíró határkőnél mi természetesebb, mint-hogy nekünk kath. népnevelőknek, néptanítóknak, kik a névtelenségbe burkolt egykori népoktatóknak a Krisztusban élő hittel vértzetten haladunk nyomdokain, *erkölessi kötelességünk manifesztálni teljes mivoltunkat, hogy munkásságunk iránya kétszeres súlylyal birjon azok előtt, kik akár nyiltan, ezeltudatosan gáncsolnak, akár burkoltan arra törekszenek, hogy a népoktatásügyet teljesen eiszakítsak az egyháztól, nem számítva arra, hogy az igazi kulturát a maga eszményi fényében a kath. egyház szolgálta legodaadóban.*

Mi tehát a teendőink?

Megünnepelni a kilenczszázados évfordulót,

melyben ha nehéz viszonyok között is, de még mindig él és virágzik a kath. népoktatásügy.

Hogy nehéz viszonyok között, bizonyítja a sok felajdulás éppen kath. iskoláink elhanyagolása és elállamosítása miatt: bizonyítja az iskoláinkat veszélyeztető s mind élesebben előterbe lépő rendelkezésünk fölötti jogilletékeség kétségbevonása vagy szanálása.

Vajha ez év meghozná a kívánt sikereket s tollam díshimnuszokat zengedezhetne a leverő állapotok megszűnése fölött. Ebben a reményben vigasztalva önmagunkat, örömmünetpet kell ülnünk, mert ünnepünk tárgya a kath. tanügynek hazánkban kilencszázados fennállása. *Ez elől, mint mondtam, kitérnünk nem szabad, s nekünk hithű kath. tanítóknak erkölcsi kötelességünk az általunk rendezendő ünnepek díszét a megnyilatkozás fényes pompájára emelni, hadd tudja meg az egyház és a haza, hogy igaz és önzetlen szolgálatában a magyar kath. tanítói kar, mint évszázadokon át, úgy még most is elől jár.*

De miként ünnepeljünk?

Erre adjon feleletet a kath. tanítók országos bizottsága, mint oly testülete a katolikus tanügynek, mely első sorban hivatott ily ünnepség rendezésére. Tegyen a bizottság — mi ott leszünk!

Azon édes reményben, hogy szavaim mindenütt visszhangra találtak, felhívom a szász-bizottság figyelmét a fentebb elmondottakra, melynek alapján legközelebbi ülése alkalmából ajánlatomat és tervemet indítványkép elfogadva az ünnepély megtartásának tárgyában határozott megállapodásra juthat.

Fel tehát magyar kath. tanítóság és ünnepeljünk. Ez ünnepély csak bástyája lehet kath. lelkületünknek s annak az üdözött kath. népoktatásügynek.

Bertalan Vincze.

Az országos tanítói nyugdíjtörvény sérelmes pontjai

s mily értelemben volnának azok a legközelebbi nyugdíjtörvény-revizio alkalmával módosítandók!?

(Folytatás.)

Legszükségesebbnek tartom a következőket:

I pont. A szolgálati idő leszállítása.

A szolgálati idő tartama a nyugdíjügy legfontosabb kérdése. Ez az, a mi mellett minden más a nyugdíjra vonatkozó sérelmünk eltörpül és háttérbe szorul. Ezen pont az, a melynek kedvezőbb módosítását a legszelebb mozgalom megindításával biztosítanunk kell. Lássuk tehát ezen pontot közelebbről. Az 1875. évi XXXII. t.-cz. módosításáról szóló 1891. évi XLIII. t.-cz. 2. §-a szerint: »Életük végeig élvezendő rendes nyugdíjjal távoznak tanítói állomásukról: 1. azok, kik legalább negyven

(40) beszámítható éven át szolgáltak mint alkalmazott segéd- vagy rendes tanítók.«

Ezen §. értelmében tehát a népiskolai tanítók 40 évig kötelesek szolgálni, hogy teljes nyugdíjukat elnyerhessék.

Ezen §. igen kemény; mert, hogy mit tesz az, a tanítói pályán 40, mondj negyven évig szolgálni, még hozza nélkülözések mellett, azt megérteni és átérzeni csak az tudja, a ki a néptanító kenyerét maga is ette és akinek magának is része volt a népiskolai tanítás testlelket ölé munkájából. Mert hiába, a tanítás, különösen pedig a népiskolai tanítás, egyike a legnehezebb és legemesztőbb foglalkozásoknak. Még pedig azért, mert a néptanító élete java részét egyrészt romlott, egészségtelen körben (levegőben) tölti és munkája a testi szervezet legfontosabb és legkényesebb szerveit (torok, mell, tüdő, szív) rombolja, másrészt pedig a tanítás feladatának teljesítésével járó lelki és kedélyállapot (izgalom, felindulás, harag) a test idegrendszerére fölötté káros hatású. Nem számítva mindebbhez a sok helyen az egészség legprimitívebb követelményeinek sem meg nem felelő iskolahelyiségeket, azok környezetét és tanítólakásokat. Hogy pedig mindez nem járul hozzá a tanítók életkorának emeléséhez, kar volna bizonyítani. Elégge bizonyítja ezt azon statisztikai kimutatás, mely szerint a tanítók átlagosan csak 32 évig tanítanak. Ez pedig nagy erv. Ezekből folyik tehát, hogy a törvényileg követelt teljes szolgálati időnek 40 évben való megállapítása, a tanítókra nézve fölötté sok és magas. Különösen korunkban, a mikor az életkorok átlagos száma 60—65 év között változik.

Igaz, hogy az állami tisztviselőknél is a teljes szolgálati idő 40 év, de az állami tisztviselők munkaköre, bár nem kicsinyeljük fáradságos és sokszor felelősségteljes munkájukat, de egészségi szempontból, ami az életkorra egyedül az irányadó, sokkal kedvezőbb a mieinknél. Azután meg ne feledjük azt sem, hogy az állami tisztviselők sokkal kedvezőbb anyagi ellátása is nagyban növeli az egészség és így az élet fentartását. Azon argumentum tehát, hogy az állami tisztviselőktől is 40 évet kívánnak, a tanítókkal szemben sem lehet mértékadó. És hogy nem is az, ezt maga a magas kormány is elismeri, a mennyiben a középiskolai tanárok az 1885. évi XI. t.-cz. 23. §-a értelmében csak 30 (harmincz) évig kötelesek a teljes nyugdíjra szolgálni. Lám, tehát itt a tanügyi téren működő állami tisztviselők között kivétel van téve, pedig maguk a tanárok is elismerik, ami különben igen kézzelfogható, hogy a népiskolai tanítás az övékénél aránytalanabban nehezebb. Erre nézve igen találó a már többször hangoztatott hasonlat, hogy a népiskolai tanítók a művelődés házának építésénél az alapvetés legnehezebb munkáját végzik, míg a közép- és felső iskolák a nehéz és

kemény kövekből megvetett alap tovább emelésének és az épület betetőzésének könnyebb és kellemesebb feladatát teljesítik. Ha tehát már a tanárok is ily kedvező kivételben részesülnek, akkor mi, kik a fizetés dolgában is velök szemben valóban csakis napszamosok vagyunk, semmi figyelmet nem érdemelünk?! Pedig a mi nyugdíjunk mily elenyésző csekély a tanárok nyugdíjához képest; és ezt sem nyerhetjük el akkor, a mikor ők. Ezen körülménybe kell tehát reményünk horgonvát vetnünk. Bár elismerjük a magasabb kvalifikációt, elismerjük azt, hogy a tanár nem a betöltött 21-ik életével kezdi nyugdíjba számító szolgálatát, hanem 2—3 évvel később, de ekkora különbség, ekkora aránytalanság ezen iker-pálya alkalmazottjai között, akik egyazon téren működnek és egyazon munkával foglalkoznak, talán még sem egészen méltányos.

Összegezve ezek után a mondottakat, világosan áll előtünk, hogy a tanítóktól 40 tényleges szolgálati évet kívánni, úgy a humanizmus, mint az igazság szempontjából itelve, nem lehet; és jogosnak kell tartania minden belátó embernek, hogy a magyar tanítóság a teljes jog és igazság alapján kérheti: *a negyven évi szolgálati időnek leszállítását.*

Már most mi legyen álláspontunk?

Az én igénytelen nézetem szerint ezen kérdésnél nem szabad a jelenlegi helyzetet és körülményeket figyelmen kívül hagyni.

A szolgálati évek leszállításánál tekintettel kell lennünk a nyugdíjalapra, annál is inkább, mivel figyelembe veendő, hogy az 1898. évvel folyósítandó ötödéves korpótlekek azt nagyobb mértékben megterhelni fogják; mivel, ha a 400 frtos fizetést vesszük számításba, már husz év múlva a tanítók teljes nyugdíjösszege 650 frtot teend ki, ez pedig a mostani nyugdíjnál jóval több.

E szerint tehát azt hiszem, hogy a magyar tanítóság ez idő szerint megelégednék, ha a 40 évi szolgálati idő 35 évre leszállíthatnék és ezen szolgálati idővel teljes fizetéssel nyugalomba vonulhatnak.

Nem akarom én azzal azt mondani, hogy a 30 évre való leszállítást ne kérelmezzük, nem, de én ezzel kiemelni óhajtom, hogy ez volna a *legkevesebb* a mi bennünket a jog és igazság szerint megillet. Javaslatom:

A tanítók szolgálati ideje a teljes nyugdíjjogosultságra nézve 30, illetőleg 35 évben állapíttassék meg.

II. pont. A nyugdíjba beszámítandó szolgálati idő kezdete.

Az 1875. évi XXXII. t.-cz. 8. §-a úgy intézkedik, hogy: »A szolgálati évek a tanítókra nézve legalább 21-ik életévük betöltése után történt alkalmaztatásuktól fogva számíttatnak«, pedig az állami tisztviselők, *altisztek* és *szol-*

gák nyugdíjazásáról szóló 1885. évi XI. t.-cz. 7. §-a azt mondja: »Beszámítható szolgálati időnek tekintetik azon időtartam, melyet valaki az első hivatalos eskü letételének idejétől szakadatlanul töltött.« Így a tanítóknál az alkalmaztatás, tehát a hivatalos eskü letételétől egészen a betöltött 21. évig terjedő idő a szolgálati időbe be nem számíttatván, a tanítók 2 egészen 3 évet veszítettek és veszítenek.

Ha pedig tekintetbe vesszük azt, hogy a tanító a nyugdíjába be nem tudó éveken át épp úgy végzett közszolgálatot, mint a betöltött 21. év után végezni fog; kötelességei ugyanazok maradnak, tanulmányait befejezte, végleges képesítését elnyerte, szinte érthetetlennek látszik, hogy ezen 2—3 szolgálati éve tekintetbe miért nem jó, rá nézve ily fontos ügyben teljesen miért vesznek el? A magyarázatot erre nézve csak abban kereshetjük, hogy ezen megszorítással is a tanítók nyugdíjképesége 2—3 évvel meghosszabbíthatóvá lett. Ez azonban a mi szempontunkból elfogadható indokot nem képezhet. És azért, habár nekünk, a kik a nyugdíjintézmény tagjai vagyunk már, hasznára már nem lehet, kötelességünk mégis szavunkat a jövő nemzedek érdekében fölemelni; óhajunkat úgy fogalmazván meg, hogy Javaslat:

A képesítéssel bíró tanítók nyugdíjra jogosító szolgálati évei, a tényleges alkalmaztatással kezdődjenek.

III. pont. Az ismétlő-iskola vezetéséért járó díjnak a nyugdíjba való beszámítása.

A nyugdíjra vonatkozó törvény a nyugdíj-összeg megállapításánál számba veendőnek mondja *a tanítói fizetéssel* egyenlőnek tekintendő járulékokat. Így tudjuk, hogy az ilyen ismétlősök (vasárnapi iskola) tanításáért járó díj is: ennél fogva természetes, hogy ez is a nyugdíj kiszabásánál tekintetbe veendő volna. Miután azonban ez eddig a törvényben világosan kimondva nem volt és így kételyekre alkalmat adott, szükségesnek mutatkozik ezt is javaslataink közé felvenni. Mert tudjuk, hogy sok kartársunk az ismétlő-iskola vezetéséért külön díjazásban részesül, vagy a hol eddig ezt nem élvezte, arra igénynyel bír; e szerint ennek figyelembe, illetőleg számításba vételét kérheti, hogy ezzel is, bár csekély összeggel nyugdíja emelkedjek.

Javaslatba hozom tehát, hogy:

Amennyiben a tanító az ismétlő (vasárnapi) iskola vezetéséért külön díjazásban részesül, ezen összeg is nyugdíja megállapításánál számba veendő legyen.

Mihalicska János.

(Folytatása következik.)

A nevelő kézimunka-tanítás.

(Válasz Láng Mihály a slójdrről írt cikkelyére.)

Mélyen tisztelt kollega urnak utóbbi cikkére néhány sorban válaszolni akarok, annál inkább, mert jól esik, hogy a »Néptanítók Lapja«-ban hangoztatott rideg álláspontjától engedett.

Jelen felszólalásomnak nem az a célja, hogy én kollega urat nézetemnek megnyerjem, a világért sem, én erre sem képes, sem hivatott nem vagyok. Azt is jól tudom, hogy valaminthoz sem képes semmiféle cikk utamról elterelni, úgy írhatnak bármit, ön megmarad álláspontja lényegénél. Ma csak azért szólok fel, hogy néhány állításához megjegyzéseket fűzve — álláspontomat igazoljam e lapok olvasói előtt, kik előtt a kézimunka eszméjét két év óta igyekszem megkedveltetni.

Ismétlem, legtöbbször a kézimunka-tanításról írtam e lapokban, igyekeztem ezt a tanítókkel megszerettetni, mert nevelési rendszerünkben oly fontosnak tartom, mint bármely más tantárgyat. A munka s ennek nevelői haszna többet ér sok tantárgynál s igazán örvendek, hogy kollega urral ebben egy nézetben vagyok.

Igen ám, de ha valaki nevelő hasznót akar húzni a munka-tanításból, akkor azt is bizonyos rendszer és szabályok szerint kell tanítani. E szabályokat pedig, melyeket más országok hosszas, évtizedes munka után felállítottak, inkább vagyok hajlandó elfogadni, mint melyen tisztelt kollega úr frissen sült szabályait és mintáit. Azonban felre ne értsük egymást!

Én nem akarom azt mondani, hogy kollega urnak nem áll jogában olyanokat felállítani és hirdetni, azt sem állítom, hogy azok annyira rosszak a mi szemünkben, mint kollega úr szemében a miénk, de azt hajlandó vagyok mély tisztelettel érinteni, hogy egy kissé elvetette a súlykot.

Önálló magyar kézimunka-tanmenetünk még nincs. Szerintem úgy fogunk hozzájutni, ha mindenki, ki munkához ért, lelkiismeretesen dolgozik, mindig szem előtt tartva, hogy munkája nevelőleg hasson. Idővel így, csakis így juthatunk magyar tanmenethez. Én részéről inkább nem tanítok kézimunkát, minthogy terv nélküli munkálkodásba bocsátkozzam. És ezért vagyok én a svéd rendszernek híve, mert csakis e rendszerben talalom azt az erőt és talalom fel mindazt, a mit a kézimunka a nevelésnek nyújthat. A svéd tárgyakról, mihelyt a magyar népéletből levők lesznek, lemondok szívesen, de a svéd rendszerről nem, mert ennek minden része tervszerű, átgondolt és hosszas gyakorlaton alapul, melyet experimentálás kedvéért nem volnék hajlandó feláldozni.

Tudja mit kedves kollega úr? A kézimunka-tanítás barátjai dolgozzanak szorgalmasan, kiki a maga belátása szerint. Lehetőleg igyekezzék mindegyik a helyi viszonyokat is tekintetbe

venni. Tanügyi kiállításon ismertessük meg a különféle tanmeneteket, a jót tartjuk meg minden rendszerből és alkossunk egy önálló, viszonyainknak megfelelő magyar tanmenetet. Ez tehát csak csendes, de szorgalmas és lelkiismeretes munkálkodás eredménye lehet. Így jutottak a többi országok is önálló tanmenetekhez. Az igen nagy ugrásoknak rendesen rosszak a következményei.

Most pedig csak úgy általában akarok néhány mondattal a becses cikkében említetteket érinteni.

Az állítottam, hogy igen tisztelt kollega úr cikkei alkalmasak voltak a munka-tanítás eszméjét megutaltatni azoknál, akik a háziiparon okulva, annak haszna és behozatala iránt kételkednek. Ezt fentartom most is. Amint igazgató úr kapott hízelgő leveleket, úgy én is kaptam karörvendöket. Az is lehet, hogy ugyanazon szerzőktől. Ha igazgató úr a merev elutasítás helyett, igyekezett volna eszméit a meglévőkkel összeegyeztetni, hiszem, hogy művének és a kézimunka-tanításnak nagyobb hasznára lett volna.

Örvendek, hogy a képzőben e tantárggyal foglalkozni fog. Hala Istennek és Erdély lángelkű püspökének, gróf Majláth Gusztávnak, e hónapban én is hozzáfoghatok a munka-tanításhoz. Az I—II. osztálybeli növendékek a 6—9 éves, a III. és IV. osztálybeliek pedig a 9—11 éves gyermekek munkájával és nevelő hatásával ismerkednek meg. A jövő tanévtől a slójdöt is tanítom, valamint tanszerek készítését is. Azt akarom, hogy minden növendék mintegy 200 tanszert vihessen magával, melyeket hiányosan felszerelt iskolájában használhat.

Hogy kollega úr a rendszeres munka-tanításnak híve, annak örvendek, örvendek, mert e kijelentésével meglepett. Megvallom gyengeségemet, én ezt a »Néptanítók Lapja«-ban írt négy közleményből nem olvashattam ki. Azért jó az eszmecsere! Abban azonban tévedni méltóztatik, hogy bármely munka-anyag alkalmas rendszeres munka-tanításra. Vajjon alkalmas munkák pl. a szalma-fonás, fémmunkák (a népiskolában) vagy lombfűrészelés?

Örvendek annak is, hogy kollega úr is követeli a gyermek korát megillető rendet, pontosságot, hogy nevelni akar a munkával és hogy nem akar Robinson-féle paedagógiát üzni. Őszintén megvallva, nem a különféle rendszerektől félek, hanem az ily paedagógiától, mert ez egy időre tönkre tenné az ügyet s kétszerei családás után, tudja Isten észhez tértek volna valaha az intéző körök? Félttem, hogy a háziipar sorsára jutunk, mert ez nem azért nem vált be, mert azt tanítóink külföldön tanulták, hanem, mint bizonyára tudja, azért, mert az anyagi haszonra voltak tekintettel, mert iparszerűleg üzték, mert nem egészítette ki, sem pedig magában nem foglalta az elméleti oktatást. Érti már most, miért aggódtam becses

felszólalásai alkalmával és miért örvendek annak, hogy csalódtam?

Végül még csak egyet. Czikkiró úr ellen-sége a slöjdnek s így nem kívánhatjuk azt, hogy a slöjd fogalmáról, mibenlétéről tiszta fogalommal birjon. Ellenfelei pedig a helyett, hogy megmagyaráznák ezt, neki mennek keményen. Állításaimat a következőkre épitem: Azt mondja ugyanis valamelyik dolgozatában, hogy »a slöjd-iskolára az eredeti svéd értelemben nincs szükségünk«. Tudja mit értenek slöjd alatt? E szóval mindazon foglalkozásokat jelzik, melyeket nem üznek iparszerűleg. Ha a slöjd hazajában valakire azt mondják slöjdare (slöjddel foglalkozó), akkor oly személyt értenek alatta, ki anélkül, hogy valamely iparágat tanult volna, képes házi, gazdasági eszközeit maga elkészíteni vagy kijavítani, szóval: ki kezét hasznos munkával foglalkoztathatja. Nos, Láng úr mást akar? A »slöjd« ellen legfeljebb a magyar irodalomnak lehet kifogása, de mit csináljon az ember, ha a svédén kívül egy nyelv sincs, mely a szó igazi értelmét visszaadhatná. Sokat, igen sokat beszélhetnék még megjelent cikkeiről. Nem teszem. mert nem akarom a dolgot elmergesíteni, ma is csak azért szólaltam fel, nehogy qui tacet, consentire videtur!

Meg vagyok győződve, hogy ezután kollega úr is a csendes munkálkodás mezejére lép, hogy a kézi-munkát viszonyainknak megfelelőleg a paedagogia alapelvei szerint tovább fejleszse, hogy rendszerét, módszerét kiképezze, hogy paedagogiai fontosságát szóval, tollal és tettel terjeszse és ez által tanítását nemzetünk javára mindinkább általánosítsa. Mind-ehhez Isten áldását kérem!

Csik-Somlyó.

Augustin Imre.

Lapszemle meg egyéb.

A »Népiskolai Tanügy« — az iskola büntető törvénykönyve — czimuel, igen érdekes cikket közöl. az iskolai élet büntető világából. Érdekesnek mondjuk a cikket, mert észrevételei találók, megszokásai elevenek és meggyőzők.

Érdekes azonban a kérdés már a tekintetből is, mert rövid pihenök tartásával — állandóan felszínen van — nem kevésbé figyelemre méltó azonban már azért, mert daczára, hogy oly sokszor és sokoldalulag foglalkoznak vele, kimeríteni még nem bírták a tárgyat, s az érvelések bombázó anyaga sem az egyik, sem a másik félen úgy látszik még — garmada számra hever.

A »Népiskolai Tanügy« a kérdésnek — a saját igaza érdekében — egy talpraesett hasonlattal ad helyes világitást. Azt mondja ugyanis: mennél jobban közeledik a társadalom a rend ideáljához, annál szigorubbak és számosabbak azok a szabványok, amelyeket ennek az ideálnak, mielőbb való elérése végett hoznak a törvény szerzői. A józanul gondolkozó fő nem ütközik meg a fejlődésnek ezen a menetén, mert tudatában van annak, hogy csak a jó körülbástyázott emberi szabadság biztosítja a valódi szabadságot, csak a tévedők szilárd megfellelése által nyerhet szabad utat, a jó, igaz és szép... Amíg a nagyok, a felnőttek fenytő kodexét, a benne szereplő súlyos büntetések miatt senki sem találja az emberi méltósággal meg nem egyezőnek, addig ma-holnap minden iskolai büntetést mérényletnek tekintenek

ki a szent humanizmus nevében. Ujabbán már embertelenségnek mondják a gyermek elzárását, oktalanságnak a gyermek dolgozatának újból való elkészítését és égbé kiáltó bűnnek, középkorba való durvaságnak a testi fenytőket.

Ezen a nyomon haladva, oda jut a cikk írója, hogy a tanító elveszti tekintélyét — a gyermek előtt; mert a tekintély ad súlyt, a nevelő eljárásának, mert a nélkül szárandó ember a tanító!

A keresztény paedagogia sem helyesli a büntetések erőyesebb fajának az eltörlését. Aki rosszat cselekedett, rosszat szenvedjen; nem a szenvedésért hanem a javulásért. Ez éppen úgy büntető jogi, mint paedagogiai szabály.

Mi abban a meggyőződésben vagyunk, hogy ez a büntető jogi kérdés egyhamar lekerülne a napirendről azzal, ha az egyes osztályok létszámát leszállítanák a 80—100—120-ról 50—60-ra; akkor azután módjában lesz a tanítónak úgy a fegyelmezés, mint a többet adó oktatás is. Igaz ugyan, hogy az 50—60 között is fog akadni egy kettő, aki magaviseletével túllépi a határdé azokkal szemben a tanító meg a szüle együttes jóindulatu reáhatása békés elintézését és megoldást biztosít.

Egyik leghathatósabb fegyelmezési eszköz — a mai mostoha viszonyok között is — az iskola és a szülői ház gyakoribb érintkezése. Ez pedig ma hiányzik!! Ez a két faktor, Isten tudja miért, idegenkedik egymással szemben. Itt a baj! Tessék érintkezési pontokat keresni, tessék az iskolát a szülői házzal összekapcsolni és mindennekfelett tessék valláserkölesős módon nevelni, tanítani, akkor az Úr virágos kertjéből a bűrök kivész.

Elszász-Lotharingia egyik községében egy lelkész, egy 15 éves gymnasiumi fiut tiszteletlen magaviseleteért arczul ütött. A lelkészt a törvényszék 20 márká büntetésre ítélte; pedig érdekében 200 papársra kérvényt is nyújtott be — de amint a rá rótt büntetésből kitetszik — haszalan!

1899. szeptember hónapban Budapesten gyermekvédő kongresszust tartanak Beiratkozási díj, tanítványok, tanárok, tanító és óvónők részére 2 ftt 50 kr., melynek révén azonban a kongresszus tagságával járó minden nemű kedvezmények élvezete is jár.

Nemrég járta be a lapokat Izabella kir. hercegnő nemes szívéből tanubizonyosságot tevő ama bir, hogy a pozsonyi képző ama növendékeinek, kik szegénységök folytán a 150 ftt tartásdíjat nem bírák lefizetni — azok helyett a nemeskeblü kir. hercegnő fizette le.

A pálinkaivás járványát Belgiumban oly módon akarják utálttá tenni, hogy 1 m. széles és 50 cm. magas faliképeket készített a kormány, amelyeken a lehető legdrasztikusabb példákban ábrázolattja a részeg embert. Ezeket a képeket azután az iskolában és nyilvános helyeken ki fogják köz-zemlére és épülésre függeszteni.

Ezek azután fordított állapotok. Mink a tiszteletlen s a józólést sértő képeket a kirakatokból beszédetjük, csakhogy gyermekeink esztetikai érzékét meg ne sért-sük valahogy: közoktatásügyi miniszterünk rendeletekkel kényszeríti az iskolaigazgatókat, tanárokat, hogy a festőművészet remekait mutassák és élveztessék növendékeikkel, hogy fejlődjék műizlésük — és ime Belgiumban nem tartják elegendőnek, hogy az iskolásgyermek eleven részeit lásson, hát azért még festetnek is nekik!!

Hol van a legtöbb méhka? A világ legtöbb méhkausa Ausztria Magyarországon van. Egy francia statisztikus összeállítása szerint: Németországban 1.450.000, Franciaországban 950.000, Hollandiában 240.000, Belgiumban 200.000, Oroszországban 100.000, Dániában 90.000, Ausztria-Magyarországban 1.900.000 méhka van, melynek javarésze természetesen, hazánkra e-ik.

Tülszerhelés. A közokt. miniszter rendeletet bocsájtott ki, melyben meghagyja, hogy a középtanodák tanári kara akként ossza be a hétköznapi folyamán a tanítóknak kidolgozásra adott feladatokat, hogy vasárnapokon ne legyenek kénytelen otthon iskolai feladatokon dolgozni s ez a nap lehetőleg teljesen szabad napja legyen a tanuló ifjúságnak.

Varju Elemér egy a XIV. század elejéről származó latin prédikáció-gyűjtemény margóán 15 sornyi magyar szöveg van rimes sorokba szedve. Ide jegyezzük beléle a Krisztus kínszenvedéséről szóló sorokat:

Unun tonohó anainae arulatia
Nemzetini nepnech vadulatia
Jerusalem warasanak tistes fugadatia
Isten fianoch artatlansaga
Hatalanoch seidalmos quina
Bodug ascimnak semebel latatia.

A kereskedelmi szakoktatás fejlesztésére, a közoktatási miniszter kereskedelmi iskolai tanárképző-intézetet állított fel október hónapban. Haligatói egyetemi és műegyetemi hallgatók, akik négy éven keresztül vesznek részt a tanárképző előadásában.

VEGYESEK.

Schuster Konstantin újabb adománya. A váci megyés püspök huszonöt ezer forintot küldött újabban a szolnoki iskola czéljaira.

A miniszter köszönete. A vallás és közoktatásügyi miniszter Esterházy Ferencz gróf es. és kir. kamarásnak, aki Pilleg és Grebits pusztákon 2200 forint költséggel iskolát építtetett, köszönetét nyilvánította.

Báró Eötvös József emlékezete. Február 2-án lesz hírneves írónk, Eötvös József báró volt közoktatásügyi miniszter halálának évfordulója. Ez alkalommal a fővárosnak több iskolájában emlékünnepet tartanak és Eötvösnek Erecsiben lévő sírját megkoszorozzák.

Királyi kitiüntetés. A király Koller Lajos sopronvárdi káplánnak és az ottani katonai-tituli leánynevelő-intézet hittanárának, utóbbi minőségében évek hosszú sorát át kifejtett sikeres működése elismerésül a koronás arany érdemkeresztet adományozta.

Miniszteri elismerés egy katolikus tanítónő-képző intézetnek. A vallás és közoktatásügyi miniszter legközelebb biztost küldött ki a szent ferenczrendi nővérek vezetése alatt álló nagyszombati kath. tanítónő-képző intézet megtekintésére. A miniszteri biztosi jelentése alapján a közoktatásügyi miniszter Erdély püspökéhez intézett levelében a legnagyobb dícsérettel emlékezik meg a nagyszombati katolikus tanítónő-képzőről. A többi között a következőket írja: »Különösen jól esett értesülnöm arról, hogy az exponált helyzetével járó nemzeti misszióját szép sikerrel teljesíti és hogy a tudományos tekintetben is kifogástalan színvonalom mozgó tanítás és nevelés egyrészt a nemzeti momentumokat, másrészt a növendékek leendő élethivatására felette fontos gyakorlati és szakjellegű vonatkozásokat nagy gondnal kiemeli. Továbbá teljes reményének ad kifejezést, hogy az intézet jelenlegi szakavatott és dícséretes ügybuzgalmu igazgatója és kötelességtudó lelkes tanári testülete mellett már az első kénefitő vizsgálat alkalmával méltán fog sorakozni azon többi róm. kath. tanítónőképző intézetekhez, melyek a hazai nőnevelésnek oly hasznos szolgálatokat tesznek.«

Tanítói jubileum. *Júli 4-én* Győr-belvárosi elemi iskolai tanító, a tanítás terén 40 éven túl teljesített buzgó fáradozásáért felsőbb elismerő köszönetet kapott. Ez alkalomból az ünnepeltnek tisztelői, tanítótársai és volt tanítványai f. évi február hó 5-én ünnepséget rendeznek. Az ünnepség rendje: Délután fél 9 órakor sz. mise lesz a benézések ten-plomában. Mise után 10 órakor a megyeház nagyterében a következő sorrendben folynak le az üdvözlések: 1. A tanítóképző ifjúságának megnyitói énekzsáma. 2. Dr. Mohl Antal igazgató megnyitója és ünnepi beszéde. 3. Stáhlly György kir. tanácsos. tanf. üdvözlése. 4. Dr. Angyal Armand önk. elnök üdvözlése. 5. Molnár István tanító köszöntése és az emléktárgy átadása. 6. Wennesz Jenő városi tanácsos, volt tanítvány üdvözlése. 7. Egyik jelenlegi tanítvány üdvözlése és ajándéka. 8. Egy IV. éves tanítóképző-intézeti növendék üdvözlése. 9. Lennér Emil, áll. főreáliskolai igazgató üdvözlése a többi iskolák nevében. 10. A tanítóképző ifjúságának záró-éneke. — Délben fél egy órakor a kath. kör nagytermében az ünnepelt tiszteletére

társaságát lesz. A díszes ünnepélyen lapunkat a szerkesztő fogja képviselni.

Kérelem. Tisztelettel kérem e lapok olvasóit s a katolikus tanúgy minden barátját, hogy a legutóbbi években történt államosításokról, a kath. hitvallásos iskolák elpusztításáról engem értesíteni sziveskedjenek. Különösen adatokat kérnék a következőkre nézve: 1. Szükséges volt-e az államosítás tanügyi tekintetekből? (Az iskolák hiányos felszerelése, a tanítás elhanyagolt volta stb. miatt). 2. Szükséges volt-e az államosítás a »nemzeti« nevelés szempontjából? (Milyen volt az iskola tannyelve? Tudott-e a tanító magyarul? Tanította-e a magyar nyelvet?) 3. Mily terheket rótt a községre, a népre az államosítás, nagyobbodott-e vagy kevesedett-e a nép iskolai terbe az államosítás által? Egy külön munkában óhajtanám megismertetni azt a hadjáratot, melyet a liberalizmus folytathat kath. iskoláink ellen a nemzeti nevelés hangzatos jelszava alatt s ehhez volna szükségem a fentebb kért adatokra. *Gyürky Odón,* az »Alkotmány« tanügyi rovatvezetője.

Ismétlő leányiskola. A kultuszminiszter a fővárosból állandóan tizenketezer iskolakerülőt követel. A főváros hiába állította, hogy az iskolakerülők csak a pápiron vannak s hogy minden iskolaköteles gyermeknek van helye az iskolákban. Legfőlegb arról lehet szó, hogy a szegényebb sorsú leányok elvégzik az elemi iskolát, polgariba nem járhatnak, noha tizenöt évesnél fiatalabbak. A miniszter erre fölhitva a fővárost, hogy ismétlő-leányiskolákat állítson föl. A közoktatási bizottság albizottságot küldött ki az ügy tanulmányozására. Az albizottság azt javasolja, hogy a jövő iskolaévben minden kerületben ideiglenesen nyissák meg az ismétlő leányiskola első osztályát. Az ismétlő-iskolába azt végzik föl, a ki az elemi iskolának négy osztályát elvégezte s az elemi iskola negyedik, ötödik és hatodik osztályának az anyagát tanúsák. Főúlyt azonban ne az elméleti, hanem a gyakorlati dolgokra helyezték. Az ismétlő-iskolákban hetenként kétszer, ha lehet délután 4 órától hatig, ha nem lehet, öt órától hétig tanítsanak. Ha a tapasztalat azt mutatja, hogy az iskolákra szükség van, a következő esztendőben megnyithatják a második osztályt.

XIII. Leo pápa a hitvallásos iskolákról. Szent szűcs Atyánk XIII. Leo pápa a kanadai érsekekhez és püspökökhöz intézett körlevelében az iskolaügyről így szól: »Az igazságosság és a józan ész követelik, hogy az iskola ne csak a tudományok ismereteit közölje, hanem a vallásunk rendeleteivel szorosan összefüggő erkölcsös jellemképzést is, a mely nélkül a tanítás nemcsak nem lehet gyümölcsöt hozó, de sőt egyenesen károsnak kell lennie. Ebből szükségképpen ezek a következtetések folynak: Szükség van katolikus tanítókra; csak oly tankönyveket szabad használni, melyeket a püspökök megengednek; a tanítást úgy kell berendezni és vezetni, hogy a tanításnak és a tanulásnak mérszere a katolikus hitvallással és az ebből levezethető kötelesekkel tökéletesen megegyezzen.«

Tanító-választás. A majsai (Pest-megye) kántortanítói választást a megyés püspök az egyházmegyei főtanfelügyelő indokolt felterjesztésére megsemmisítette és minden korteskedés és itatás nélküli tiszta választást rendelt el. Az új választáson az iskolaszék egyhangulag ifj. Marschall Endre moholi kántortanítót választotta meg tanítónak. Gratulálunk!

Kitiltás az iskolából. Budapest tiszti főorvosa a tavalyi vörheny és kanyarójárvány alkalmával arról győződött meg, hogy a beteg gyermekeket az egyes kerületekben különböző időre tiltják ki. Az egyetemi eljárás érdekében Schermann Adolf dr. tiszti főorvos javaslatára a tanács a következőket rendelte el. Tífusz, vörheny, himlő, difteritisz és gégehurutos beteget, ha otthon ápolják, hat hétre, a kanyaró és vérhasbetegeket három, illetőleg két hétre, az állhimlőben és bárányhimlőben levőket két, illetőleg egy hétre, a járványos agygerincgyulladásban levőket egy hétre tiltják ki az iskolából. Az otthon ápoltatottakat csak akkor tilthatják ki rövidebb időre, ha a kerületi tiszti orvos igazolja, hogy a beteg teljesen el van különítve.

Szerkesztői üzenetek.

Tisztelettel felkérjük olvasóinkat, hogy kath. iskolaügyet érintő dolgokról lapunkat mindenkor értesíteni sziveskedjenek.

M. E. Szentés. Köszönjük az értesítést. — V. M. Banován. Elnevezte, mi már üzentünk egyszer. Beerkezett. Egyet-mást felhasználunk. Az időre azonban ígéretet nem tehetünk, mert mindössze kevés hely fölött rendelkezünk. Az időszerű dolgoknak mindig elsőbbséget adunk. — V. I. Köszönet. Jönni fog. — T. G. Jászó. Az említett cikket várjuk. Üdvözlét. — N. I. Baja. Az egyesület történetét a tárcza-rovatban adjuk. Mikorra várhatjuk. — U. G. Az ünnepségre személyesen megyünk fel. A megígért dolog mikor érkezik, várjuk. — B. V. A javaslatot elhagytuk. Azt legjobb lesz írásban beadni az elnökséghez. — Sz. I. Kimaradt. Ugy, a hogy helyre állott. Megye-e a munka. Igen, az érdemes kath. tanfélékiakat különös figyelemben részesíti a Társulat. Így van ez jól. A más jellegű iskolák u. n. kath. emberei sokszor csak a pénzért dolgoznak s nem igaz meggyőződésből. — Több levélre a jövő számban felelünk.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly**

Pályázatok.

Esztergom érseki megye.

Dévény (Pozsonym.) magyar német róm. kath. II. osztályu tanítói állásra pályázat hirdetteték. Fizetés: 300 frt, butorozott szoba, fűtés, 100 frt állami segély. 2—3

A korossi (Nyitra) segédtanítói állomás betöltendő. Fizetése: 300 frt és 5 öl hasábfű, melyből egy tanterem is fűttetik. Lakása egy butorozott szoba. A magyar nyelv sikeres tanítása 50 frttal jutalmazatik. Az állomás azonnal elfoglalható.

Nagysurányi (Nyitra) róm. kath. iskolánál II. osztálytanítói állás üresedésbe jött. Évi fizetés 316 frt, lakbér 45 frt és állami segély 84 frt. Okleveles tanítók, és tanítónők pályázatukat február 3-ig az iskolaszéki elnökhöz küldjék.

Theszéri (Nyitra-megye) kath. állomásra, 400 frt-ig állami segély által pótlendő jövedelemmel. Lakás: szoba, konyha, kamra, istálló, ől, konyhakert. Pályázhatnak óvónék is. A pályázat tart folyó évi február hó 27-ig. Nagyjác, 1899. január hó 22-én. Verner Ferencz plebános, iskolaszéki elnök.

A brezovai róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdetteték. Javadalmazása: 4 alapítvány után 211 frt 93 kr., templompénztárból 20 frt 40 kr., hat öl kemény tűzifa 42 frt penzgyenértékben, stóljajövedelem 10 frt, egy kat. hold szántóföld esetleges bér: 7 frt, tankötelesek után 4 50 kr. 10 frt. A kérvények Gorelovits István plebánóhoz Brezovára küldendők.

I. Závadaí kántortanítói állomás 2 szobából, éléskamara, istálló, tanykőből lakás. Jövedelem 515 forint.

II. Velusoczi tanítói állomásra. Jövedelem 400 frt.

III. Podhradi 335 frt. Okleveles tanítónő és óvónő is pályázhat folyó évi február hó 6-ikáig. Állomások rögtön elfoglalhatók. Závacán u. p. Prasicz. Hainiss István, iskolaszéki elnök.

A kiripolezi kántortanítói állomásra pályázat hirdetteték. Évi február 1-re Javadalma a díjvel szerint kitesz 500 frtot. A folyamodványok az iskolaszékhez beküldendők.

Prassiczi anyaközséghez tartozó Tordomeszticz és Nemecke fiókközségek tanítói állomásaira pályázat hirdetteték február 28-ig. Első állomás jövedelme 289 frt, másodiké pedig csak 81 frt. De az államségélyért folyamodunk, annak elnyerése után a fizetés 400 frtra kiegészítetik. Folyamodványok Náhlik Alajos plebánóhoz Prassiczra (Nyitra-megye via Nagytapolcsány) intézendők.

Egri érseki megye.

Napkoron (Szabocsm.) az egri érsekség fenhatósága alatt álló központi tanítói állomás betöltendő. Ja-

vadaom: 350 frt készpénz, 2 szobás lakás hozzávalókkal, 800 öl házikert. Államségélyért kérvény beadva. Kötelessége: a község összes haladó és ismétlő tanköteleseit oktatni, szükség esetén megfelelő díjért a kántortanítót helyettesíteni. Tankötelesek száma: mindennapi 114, ismétlő 108. Okleveles róm. kath. pályázók kérvényeiket küldjék 1899. február 3-ig a nyiregyházi egyházkerületi tanfelügyelői hivatalhoz Orostra.

Székesfehérvári egyházmegye.

A »Népnevelő« folyó évi első számában hirdett tétényi kántortanítói állomásra a megválasztott lemondása folytán 1899. február 6-iki határral új pályázat hirdetteük.

Székesfehérmegyében Móorott magyar-német tan nyelvű segédtanítói állomás üresedésben van. Évi 365 frt fizetéssel, lakásatálány 50 frt és fűtés. Kötelessége: az iskolai tanításon kívül a kántorság minden ágában segédkezni s a zenés miséknél köz-eműködni, a negetülésben jártasak előnyben lesznek. Változásokor legalább fél havi felmondás kívánatik. Folyamodványok február hó 11-ére a móori kath. iskolaszékhez küldendők.

Szombathelyi egyházmegye.

Vas-Hidegkuti róm. kath. iskolánál osztálytanítói állomásra pályázat hirdetteték. Fizetés: 400 forint, havi előleges reszletekben, 2 öl tűzifa saját használatra és egy butorozott szoba. Az iskolaszék fenntartja azon jogát, hogy a megválasztottat szükség esetén bármely osztályba alkalmazza. Az állomás azonnal elfoglalandó. Zenében, énekekben és bármely hazai szláv nyelvben jártasak előnyben részesülnek. Tanítónők is pályázhatnak. Okleveles pályázók kellően felszerelt kérvényeiket ez évi február hó 15-ig Borovnyák József t. esperesplebános, iskolaszéki elnökhöz küldjék be.

Váci egyházmegye.

Issaszeghre (Pestm.) okl., esetleg képezdevégzett segédtanító kerestetik. Fizetés: 300 frt, 50 frt korpótlék, 2 öl fa, szoba, szükséges butorozattal. Tanítja az I. osztályt s az ismétlő fiukat, szükség esetén kántorságban segédkezik, miért némi mellékjövedelemre számíthat. Tannyelv magyar-tót. Pályázati határidő február 4-ike. Iskolaszék. 2—2

Pestmegyei Abonyban kath. tanítói állásra pályázat hirdetteték. Fizetés: 400 frt és 50 frt lakbér. Tanítónők nincsenek kizárva. Okmányokkal felszerelt kérvények február 3-ikáig östisztelendő Dolenszky Imre espereshez Tószegre küldendők. Viz Zoltán, isk. elnök.

A haraszti-i (Budapest mellett) róm. kath. tanítói állomásra folyó évi február hó 4-ig pályázat hirdetteték. Jövedelme: a község pénztárából polgári évre 360 frt, butorozott szoba és egy öl tűzifa. Kötelessége: az I-só és II-ik osztályt és az ismétlősőret tanítani, valamint a kántorságban segédkezni. Kérvények ft. Kraszna János plebános, ker. tanfelügyelő urhoz czimzendők. Az állomás azonnal elfoglalandó. Freész János kántító.

Vörösvár (Esztergom-megye) község róm. kath. fiúiskolájánál az egyik rendes tanítói állomás üresedésbe jövén, pályázat hirdetteték. Járandósága: 350 frt rendes fizetés, 50 frt a faiskola kezeléséért, 15 frt fűtőanyag, valamint szabad lakás, vagy esetleg 60 frt lakbér. Kötelessége egy osztályt tanítani, a faiskolát kezelni és a kántori teendőkben szükség esetén segédkezni. Az állomás a választás után minél előbb foglalandó el. Kellő meg felszerelt kérvények f. évi február 5-ig, mely napon a választás lesz. ft. if. Angeli Márton plebános, elnök urhoz küldendők.

Veszprémi egyházmegye.

Szölád (Somogy) anyahi községben róm. katolikus kántortanítói állomásra pályázat hirdetteték. Választás folyó év február 14. Lakása: 3 szoba, konyha, kamara, pincze, gazdasági épületek, 446 öl kert. Összes jövedelme: föld, pargabona, fa, készpénz és szolgalmányokból 547 frt 35 kr. Tannyelv magyar, tankötelek 46. A folyamodványok iskolaszéki elnökségnek Somogy-Szöládra küldendők.

Taranyba (Somogym.) róm. kath. okleveles tanító vagy tanítókeresetiek. Fizetése: a hitközségtől 300 frt. államsegély 100 frt; 1 szoba lakásul és 2 öl tűzifa. A kérvények a plebániára küldendők.

Felhívás! Alulírott felhívja mindazon igen tisztelt kartársait, kiknek oklevelök nincs, megszerezni azonban óhajtják, tudassák vele lakezimüket, hogy mi célból, válaszképen fogja velük tudatni. Szécs, Zalamégye, u. p. Nyírad Heinrich Károly, tanító.

Minden rendelés franco küldetik.

☞ Szives figyelembe! ☜

A nm. vallás- és közokt. miniszterium által 78095/98. sz. a. minden fokozatú iskoláknak használatra ajánlott kitűnő minőségű, mely fekete, fénytelen, kellemes érdességű, gyorsan száradó és maradandó

iskolatáblamázamat

új és régi (kopott) isk. táblák s bármilyenemű és nevű más írásfelületek befestésére szállít használatra készen frt 180 és 350 kros badogszelenczékben (tart. 3/4 és 6/4 klg) a készítő

Greschik Gyula Löcsén

(Szepest-megye).

Továbbá: 1 drb isk. táblamáz-eset 60 kr. 1 palack legfin. hígított piros vonalozófesték vonal húzó esettel 35 kr. Lada számítóeszei és c-o nagolás 20 kr. Szállítás, az egész éven át, utavét vagy készpénz beküldése mellett. Legelősz rübb a pénzt a csomagolási összeggel előre beküldeni.

Nagy szállításoknál tetemes árengedmény. Prospektusokat számt. elismeréssel és ajándékkal ingyen és bérmentve.

Törvényesen védve.

Orgona-építési műintézet.
RIEGER TESTVÉREK

BUDAPEST, Garay-utca 48.

Rieger Testvérek Jägerndorfi (Osztr.-Szül.) es. es kir. udv. orgona-gyáranak fiókja. Legelősz arakon kiváló orgonákat szállítanak. A cég 24 évi fennállása óta

630 új orgonát

épített, melyek közül 222 esik Magyarországra, a többi Norvegiába, Németországba, Romániába, Orosz-, Olasz- és Törökországba szállították.

☞ Orgona-árjegyzékek ingyen és bérmentve. ☜

Néhány példány

van még a

„Gyászmise-Énekek”-ből.

Tessék atnézésre kérni s használhatóságáról meggyőződni.

Bérmentes küldéssel 1 frt 30 kr.

Littkey M. Torna-Ujfalun.

Rum, finom likőrök, mézbor és mézlikőr

bárki hideg uton minden készülék nélkül kitűnő minőségben előállíthat.

Dugók, Gummitömlők.

Minden borbetegség elleni szerek

Kezelési könyv és árlapok ingyen.

WATERICH A.

Budapest, VII., Dohány-utca 5.

Első és legrégebbi üzlet e szakmában.

Fennáll 30 év óta.

CSEH ISTVÁN

Orgona- és Harmonium-készítő

Egerben, Felnémet-utca 8. szám.

Elvállal és készít mindennemű kisebb és nagyobb

templomi Orgonákat

és
Harmoniumokat

a legújabb rendszer után.

Régi orgonákat átalakít, kijavít, tisztít és hangol.

☞ Orgonáknak évi gondozása és rendben tartása csekély díjazás mellett elvállaltatik. — Főtörekvésem: a jó munka s jótállás mellett pontosan és jutányos árban dolgozni. — Tisztelettel kérem a Főtisztelendő Papság, valamint a kántor-tanító urakat, sziveskedjenek engem becses megrendelésekkel minél többször megbizni.

Mély tisztelettel

Cseh István.